

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo Plvra Qvam XX. Antiqua monumenta, nunquam edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1602

II. [i. e. XI] Demonasteriis Ab Ipso fundatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64160](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64160)

fundæ in literatura esset eruditionis, tamen in populari sermone, ad erudiendos in diuinis & Ecclesiasticis rebus homines, nihil eius eloquentia præstabilius, quam admiratione audientium, & ædificatione compunctorum, & peccata sua deplangentium sæpe constat probatam. Huic enim ab omnibus sui temporis Pontificibus in docendo populum naturali sermone principatus minimè negabatur; quia disertus & naturali pollens eloquio, vsu & frequentia in dicendo facilis erat, quid loco, quid tempori, quid personis competeret obseruans. Sed quia pluris est beneficere quàm benedicere, licet vtrobiq; valuerit, & vtrumq; rectoribus Ecclesiarum conueniat, tamen plerumq; contingit in altero aliquem esse propensorem. Vnde ad benefaciendum maluit esse procliuior, & in eam partem bonitatis, quæ de fonte rei familiaris emanat in proximos, quia copia sinebat, studium inflexit, multaq; in præsentem erogans, etiam posterorum, & absentium, vel nondum natorum oblitus non est. Hinc est quod illis rebus, quæ posteris etiam manere possent, maiores sumptus impendit, ut sunt, muri, pòtes, aquarum ductus, & quidquid ad multorum in longum posset durare commoditatem. Amen.

DE MONASTERIIS AB IP SO
fundatis.

II.
ep. Sux.
Vrangia.

T primitiæ quidem operum eius duorum fuit structura cœnobiorum in Episcopo HERIPOLENSI, quorum primum VRANGIA dicitur, sub patrocínio beati LAURENTII. Alterum VRA in honore beati PETRI Apostoli, his autem honesta & eleganti fabrica compositis sicut omnibus cœnobijs faciebat suis, prædia emere, siluas, & agros & præta com-

ra comparare, vel alijs iustis modis acquirere satagebat. Ipsa vero nominare, & enumerare vniuersa, ne longus aut fastidiosus fiam, omitto.

Deinde * Nilbbergenſi Episcopo tertia & quarta ædificatio duorum cœnobiorum fuit, quorum vnum * MICHILVELT dictum, in honore sancti IOANNIS Euangelista. Alterum LANCHEIN, in honore beatissimæ virginis Mariæ de ordine CISTER TIENSI. Nam ista tria fecit de ordine CLVNIACENSI. Et MICHILVELT & VRANGIA in patrimoniali fundo Ecclesiæ; LANCHEIN vero & VRAH in aduentitio locata sunt. Porro in Episcopatu RATISPONENSI sex monasteria construxit; quinq; de ordine CLVNIACENSI, quorum vnum ENSTOREF dictum in honore sancti Iacobi Apostoli.

Secundum est **Priffling**, sub patrocinio beati GEORGEI martyris: Vtraque autem in aduentitio fundo locata sunt. Sed ENSTOREF ab OTTONE Palatino Comite acceptum, magnificæ liberalitatis munificentia ditatum, ædificijs, ac prædiorum largitionibus decorauit ac prouexit. **Priffling** vero quomodo diuinæ reuelationis, & Angelicæ visionis occasione à fundo cœperit, ad notitiam posterorum scripto trāsmittere nō inutile credimus.

HEINRICVS proinde quintus HEINRICI quarti Imperatoris filius, æstiuo quodam tempore curiam Episcoporum ac Principum totius THEVTONICI regni frequentia celebrem RATISPONÆ celebrabat, cui venerandum OTTONEM, vt pote magnum consilio, & omnium primatum aspectibus gratiosum, quippe qui gratia & affabilitate, & vitæ etiam merito omnium sibi conciliabat fauorem, regia non patiebatur deesse vocatio. Sed pius OTTO, qui cum Psalmista dicere nouerat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? & volabo & requiescam, si

leg. in Baber-
genſi.
* ap. Sur.
Michelen-
walt

Lansheim.

al Prunenim-
gen.

Psalm 54.

si quando locus dabatur & oportunitas, ne tumultu ac strepitu curialium, meditationis eius impediretur propositum, à curia se absentabat; vt solus soli DEO, quo liberius eo licentius vacaret.

Erat itaque in occidentali ciuitatis parte in vicinia villæ **Prüffling** dictæ à qua & monasterium pro * condignitate nomen contraxit; ager pascuus, arborum vmbra, & graminis viriditate admodum delectabilis, in quo venerandus præsul pro loci amœnitate, cum tentorium subrigi sibi fecisset, meridiano tempore fessa quieti membra dederat. Cum ecce in morem scalæ illius, in qua IACOB patriarcha angelos vidit descendentes, & ascendentes, à capite dormientis ad cœlum vsq; porrigi beato Pontifici visa est; & angeli in ea alternis vicibus descendentes & ascendentes.

Gen. 28.

Ille ergo excitatus, Capellanos reliquosque commilitones, sulcitos aduocat, & seriem visionis auide auscultantibus exponit.

Omnes itaque visionem à Deo esse considerantes, non somnum vanum; diuinæ reuelationis glorificant dignationem: & Episcopum, vt inibi obsequium DEO prouideat per visionem huiusmodi admonitum dicunt. O scelicem præfulem, omni laude & honore dignissimum, cuius quia in cœlis esset conuersatio, diuina reuelatio, & cœlestium ciuium visio declarauit.

Philip. 3.

Ipse proinde agri possessore requisito, agrum comparauit, & altare in eo vbi sponda steterat, & desuper Ecclesiam exstruxit, donec agrum conterminabilibus comparauit spaciosum locum monasterio, & cellæ constitutendæ conquisiuit. Talis itaque ei fuit occasio cœnobij BRYVINGENSIS à fundo exstruendi.

Tertium est cœnobium MVNSTER, quod cum adiacen-

adiacente Parochia, eiusdem nominis, auri & argenti precio ab HEINRICO duce BAVARIÆ & à DY-
 POLDO Marchione comparavit; & regali priuilegio
 LOTHARII in proprietatem VVABERGENSIS
 Ecclesiæ collatum suscepit. Quartum * VVIBVRCH.
 Quintum MALENSTORF. Sed VVIBVRCH
 sub patrocínio est beatę Dei genitricis; Illud autem in ho-
 nore sancti IOANNIS Euangelistę; vtrumque au-
 tem fundi aduentitij. Sextum est VVINDEBERG de
 ordine NORTPERTINORVM, in honore bea-
 tę semper virginis Marię; & ipsum de fundo aduen-
 titio. In Episcopatu HABERSTADENSI, vndeci-
 mum ei est, congregatio REGINSTORF de ordine
 CLVNIACENSI, sub patrocínio Ioannis Baptistę
 Abbaciam, VVIRTZENVRCH, quę nunc mutato
 loco & nomine REGINSTORF appellatur, cum o-
 mnibus pertinentijs ab HEINRICO Imperatore ac-
 ceptis, priuilegijs VVABERGENSIS iadecit Ecclesię.
 Bona quoq; eiusdem cęnobij duplicauit. Nam cum pri-
 us non nisi sexaginta habuerit manfos, eundem numerum
 totidem additis ipse ampliare curauit.

In Episcopatu AISTETENSI duodecimum illi est,
 congregatio de ordine CISTERCIENSI HALS-
 BRVNN dicta, sub patrocínio beatę Dei genitricis. Ipse
 autem finibus à venerabili OTTONE multa pecunia
 comparatis magnis sumptibus in Abbaciã promotus est.

In Episcopatu PATAVIENSI decimum tertium
 cōgregatio ALDERBACH dicta. Et decimum quartum
 CLVNIACENSE sub patrocínio beati Andreę Apo-
 stoli iuxta fluuium ANISEN. Hanc à LYOPOLDO
 Marchione datam suscepit, & cuius promotione viginti
 manfos & quinquaginta marcas expendit.

X x z

Et

ap. Sur.
Diepoldo;

Clotarii in
proprietatem
Babenber-
genfis.
ap. Sur.
Biburg.
VVindel-
berg.

Sur. Halber-
stat.

S. Vicebach.

ap. Sur. AL-
rispach.

Et in Patriarchatu AQUILEIGENSI quintum decimum cenobium, in castro ARNOLDENSTEIN, destructa munitione construxit. Quadraginta vero & quinque annis hoc castrum cum nonaginta quinque mansis ad se pertinentibus Ecclesiæ BABERGENSI abalienatum fuit. Sed ipse multo labore & impensa recuperavit, & additis ei sexaginta mansis abbaciam esse fecit. Has quindecim congregationes operailius & benignitas fœcūda semper propagavit. Quinque enim cellulas quasi totidem grana feminis seminare curavit, sciens, quod neq; qui rigat, nec qui plantat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. Ex eisdem autem granis quidam iam surculi pullulant; poteruntq; Deo præstante incrementum, in arbores consurgere. Sunt autem hæc vna quæ dicitur *Aspach* in honore sancti Matthæi Apostoli & Evangelistæ, ipsum autem fundum & prædium eius Babergenensis Ecclesia multo tempore perdidit; sed ipse illud solerti cura requisitum, cellam fecit monachorum, eaq; in Abbaciam conualuit; prædiorum donatione copiosa ab ipso primum, deinde ab aliis fidelibus ditata. Secunda est in loco BABERGENSI in domate sancti Michaelis sita, sub patrocinio sanctæ FIDIS, virginis & Martyris. Primo hanc sanctimonialium esse voluit; sed altiori consilio septem monachis eam instituit, & cum omnibus pertinentijs suis sancto MICHAELI consignavit. Tertia est ROTHÄ, sub patrocinio sancti GEORGII martyris in Episcopio HERBIPOLENSI. Quarta est VERZERA in eodem Episcopio, in honore sanctæ Dei genitricis MARIÆ de ordine NORPERTINORVM. Sed alterius fœcunditas, alteri fecit sterilitatem: Rotha enim in sua permanens sterilitate, proficenti Verzerâ tamquam meliori ad seruiendum subdita est. Hoc tamen sciendum quod Episcopus Rotham ab AGNETE Palatina & eius so-

rore

2. Cor. 3.

ap. Sur.
VVeßera.

rore *Adelheyde*, cum sexaginta mansis *Ecclesiæ* *Babergen*si donatum suscepit; circumiacentia vero *Ecclesiæ* cellæ emit bona ducentis septuaginta quinque; marcis, cum ministerialibus, scilicet agris, siluis, & pratis, pascuis, ac molendinis, & cum utilitate ac iure, quo *CHVNO* dux idem prædium noscitur habuisse. *VEZZERA* autem *GOTEBOL*DVS Comes ædificare inchoauerat, quam *Episcopus* ab eo sibi datam suscipiens suis eam promouit impensis. Quinta ei cella fuit in *Episcopio* *Herbipolensi*, *Tuckelshausen* in pago *Tullene*str. Atque si quod verum est, fateri liceat, sextam illi *Tuckelshausen* in eodem *Episcopio* annumerare debemus. huius enim structores, dum eius promotioni minus sufficerent, scientes *Episcopum* talium rerum studiosissimum, ut eius opitulatione locus promoueretur, ipse hunc titulo ascripserunt, atque ut eum *Babergen*si *Ecclesiæ* omni iure firmarent coram idoneis testibus promiserunt. Hac igitur conditione multa eidem loco impendit. Hæc de cellis & monasterijs eius dicta sufficiant.

Tuckelshausen
postea *Cartusiense* monasterium.

*QV*ID RESPONDERIT *QVÆ*-
rentibus ab eo causas, tot ab eo monaste-
riorum constructorum.

NOVISITVS autem familiariter à suis, XII.
quare tot & tanta in sumptus *Ecclesiarum* *Christi* tam diligenter expenderet. Parabolam illam *Euangelicam* de *Samaritano* & homine à latronibus cæso, & stabulo & stabulario ad reddendam *Luc. 10.* rationem causæ suæ humiliter inferebat, *Mundus*, inquit, iste totus exilium est, & quamdiu viuimus in hoc mundo, peregrinamur à domino; unde *stabulis* egemus *2 Cor. 5.*

Xx 3 atq;